Q. D. B. V.

BUTYRUM CACAO

NOVUM ATQUE COMMENDATISSIMUM MEDICAMENTUM

PRÆSIDE

BURCARDO DAVIDE MAUCHARTO,

Med. & Chir. Dr. ac Prof. Ordin. Consiliar. & Archiatr. Wirttembergico

PRO LICENTIA

HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORIS MEDICI

rite capessendi

Ceu specimen physico-medicum

PUBLICO SUBMITTIT EXAMINI

THEOPHILUS HOFFMANN,

TUBINGENSIS.

Die Maj. MDCCXXXV.

Hor. Loc. Q. Solit.

TUBINGÆ,

TYPIS JOSEPHI SIGMUNDI.

Σ. Θ.

Ultitudine remediorum, præcipue galenicorum, officinas noſtras pharmacevticas luxuriari, imo laborare verius & obrui cordatiores dudum agnovere medici. Quamvis vero Augiæ hoc ſtabulum purgare, imo totam pharmaciam quaſi in nucem redigere conati ſint varii priore, hocque ipſo ſeculo celeberrimi chymiatri, interque hos, poſt DAN. LUDOVICI, STAHLIUS diſſert. de paſſionibus animi &c. corollario 11mo centum forte ſimplicia ſufficere medico poſſe reputaverit, crevere tamen hactenus vel cum ipſo hominum novaturientium & delicatulorum ſtudio, vel cum auri ſacra fame, qua impiger extremos mercator currit ad Indos, vel cum ipſa etiam domeſticorum remediorum inſufficientia uti nova materiæ medicæ entia, ſic novæ etiam præparationes & principiorum evolutiones.

Unde cum ad ejusmodi nova nolentem volentem medicum aures arrigere non minus oporteat, quam ad lapidem lydium rationis & experientiæ revocare deceat laudibus ſubinde in cœlum elata nova medicamenta, non inutilem me ſuſcepturum eſſe laborum audacter ſum confiſus, quum nuperrime diſſerentem publice Dn. Præſidem *de Butyro Cacao*, ceu novo noſtris ſaltem in regionibus

bus remedio, audiens in animum ſtatim induxeram, telam illam, brevi ſermone tunc cœptam modo, nunc peculiari diſſertatiuncula pertexendi, ſicque ſpecimen aliquod, diſputatione inaugurali haud indignum, exhibendi.

Commoda hæc videbatur primum occaſio, una, quod ajunt, fidelia duos parietes dealbandi & præſenti, de novo hoc remedio, è nucleis Cacao parato, themati, vel præmittendi, vel ad latus ponendi recenſionem & explorationem aliquot aliorum medicamentorum, novitatis non ſaltem gratia, ſed ipſo etiam uſu apud nos quoque ſe jam commendantium, uti ſunt Gallorum *La pierre d'acier: La Pâte de guimauve*, ſeu, quæ aliis audit, royale: *Sirupus emulſivus*, in anglia familiaris: *Pulvis febrifugus Berolinenſium*. Verum enim vero vellicat nimis ſeduſo aures officium, quod interea conſecutus ſum, practicum, meque à prolixiore thematis elaboratione retrahit ad lectos ægrotantium.

Qum ob rem id ſaltem agam, ut, in unum hocce intentus objectum, ſuccinctam ſim exhibiturus nucleorum & Butyri Cacao hiſtoricam, chymicam atque medicam enucleationem. Faxit Deus, feliciter!

Arbor cacavifera, americana, mexicana, hinc etiam nux mexicana, calidiſſimi ergo climatis incola, pingue tamen, riguum atque uliginoſum amat ſolum & umbroſam aliarum arborum frondoſarum viciniam. Quatuor ejus recenſentur ſpecies. Refertur ad arbores pomiferas non umbilicatas fructu, cortice duro tecto. Comparatur craſſitie trunci c. pruno noſtrate, ramorum frondibus cum ceraſo fructu cordiformi, ea tamen cum differentia, ut prunum proceritate non attingat, ceraſum vero patula ramorum expanſione ſuperet. Folia habet alternatim ſita, acuminata, obſcurius viridia, aurantiæ foliis ſimilia, ſed anguſtiora & longiora, nullo fere pediculo cauli adnata, nervo unico & recto prædita, è quo multæ obliquæ venulæ ſurſum emergunt. Flos ei magnus roſaceus, polypetalos, è cujus calice multifolio ſurgit piſtillum, tubi cujusdam multifidi laciniis cinctum, quod dein abit ln fructum, ramis & ſurculis nullo interveniente pediculo, proxime adhærentem, cucumeriformem, ſtriatum, ſeminibus fœtum in quinque utplurimum acervulos collectum, oblongos, in multas veluti amygdalas fiſſiles.

Fructus

Fructus hi ab initio virides prout magnitudine augentur, ita colore & figura variant ad perfectam usque maturitatem. Nonnulli subrotundi sunt, pomorum instar, alii oblongi, cucumerum forma, verum plerique ovati, melonibus non absimiles, magnitudine varii, à mali sylvestris ad pyri maximi aut melonis mediocris molem, ejusmodi etiam cortice duro, minus tamen quam in melone crasso, tecti, quo vel leviter inciso nuclei statim apparent. Præterea exterior pars fructus, sive crusta, tuberculis quibusdam inæqualis est, secus ac in melone, velut ornatus causa abs natura factis protuberantiis, iis, quæ in pomis vulgaribus non raro cernuntur, similibus, obtusis, extremi digitè magnitudine. Color fructuum pro maturitatis ratione variat, ad quam quo propius accedunt, eo colore rubente, sive incarnato, quem vocant, magis tincti sunt & striati, præsertim ex parte soli obversa ad modum vulgarium pomorum; Unde & maturitas cognoscitur.

Nuclei Cacao dicti membranulis singuli singulis includuntur, gelatinam quandam lacteam continentibus, quæ in ore liquescit illico. Nucleorum numerus pro fructuum magnitudine variat, à duodenario ad tricenarium & ultra. Magnitudine sunt amygdalarum vulgarium, non tamen adeo compressi, membrana tenuissima, sive cuticula cincti, ante maturitatem albentes, cum plenius maturuerunt obscurius rubent: Exsiccati & chocolatæ conficiendæ idonei nigricant magis, & ad colorem renis bovilli accedunt, quem & incisuris suis imitantur: Inprimis autem hisce sub fissuris pinguis quidam & oleosus humor invenitur.

Cum fructus collegerunt, corticem exteriorem (qui apud americanos nullius ferè usus est) incidunt & nucleis exemptis abjiciunt. Hos vero pelliculis exutos & à mucilagine adhærente detersos, super storeis aut linteaminibus expansos soli exponunt, donec humore omni evocato perfecte exsiccentur. Nuclei, dicto modo probe curati, gustu subamari sunt & pingues s. oleosi, odoris nullius.

Hughesius, cui hactenus enarrata debentur à potiori, uti & Piso, recensente Mangeto in Bibl. pharm. Tit. de Cacao, substantiam eis tribuunt è crassioribus simul & tenuioribus partibus compositam: Si enim in pulverem redigatur primum, & sola mox, etsi frequenti, tusione pinsatur, in massam cogitur; Quod cum fiat

ſine ullius rei admiſtione, arguendum eſſe tenacem & bituminoſum quendam ineſſe humorem, intermixtis tamen particulis multis igneis, quæ neceſſario incidere & reſerare debeant corporis meatus, non vero præcludere, uti quidam volunt; Unde etiam Hugheſius negat ullam mulieribus indicis ex horum eſu noxam accedere, ſeque ipſum ſæpius eſitaſſe crudos magno numero tum in Jamayca, tum inter navigandum, nec tamen ullum inde nocumentum ſenſiſſe.

Hæc eſt totius arboris Cacao & nucleorum inprimis, in quibus ſcilicet cardo diſſertationis verſatur, ſuccincta hiſtoria, fide quidem aliena, ſed probatiſſimorum Auctorum & ipſa nitens horum avtopſia! Paucis enim datur hancce adire Corinthum! Quemadmodum vero hoc fuit recentium ſucculentorumque nucleorum, in loco natali collectorum & exploratorum ſpecimen phyſicum; Ita par eſt, illos ipſos etiam inquirere ac deſcribere, quales poſt ſuperatum longum iter marinum ad nos appellunt inque noſtris obveniunt pharmacopoliis: Nullum enim eſt dubium, illos in via ad nos è tam notabili climatis aërisque mutatione & variatione imo & aſſervationis diuturnitate alterari varie & corrumpi facile, atque ſic ex hac etiam ratione chocolatam, cui ſcil. pro baſi inſerviunt nuclei cacao, in Indiis paratam, multis paraſangis antecedere noſtratem europæam.

Nuclei ergo, quales noſtræ ſuggerunt officinæ pharmacevticæ, figura referunt pariter, ut ſupra dictum, amygdalas communes, niſi quod non æque ſint compreſſi & complanati, ſed craſſiores & turgidiores. Obteguntur pellicula ſtriata, rugoſa, coloris ut plurimum ſpadicei, vel etiam dilutioris rufeſcentis, tenui, ſed valida tamen & duplici conſtante lamella, quæ cultello facile ab invicem ſeparantur, contentum intus nucleum arctius complectente. Interior hæc pellicula, longe tenuior & albidior externâ, in ipſas nuclei fiſſuras atque rimas profundius ſe immergit, ſimilis hoc reſpectu mihi viſa piæ matri, ſulcos cerebri ac cerebelli itidem ſubintranti. Quod vero paulo ſuperius dictum eſt, nimirum quod Jndi exemptos è capſula ſua nucleos pellicula naturali exuant, non in ordine ad nucleos nobis transmiſſos, ſed illos ſaltem valere putaverim, quos ipſi ſtatim Jndi in ſuos trahunt uſus: Secus enim cariei, ſitui &c.

injuriis

injuriis externis ſubjicerentur gravius, non levi diſpendio.

Detracto hoc cortice pelliculato nucleus comparet ſimiliter ſpadiceus, magis tamen adhuc ad nigredinem declinans, variis atque frondeis quaſi ſciſſuris, plus minus profundis, ſulcatus, ſubſtantiæ duræ, compactæ, cultro nihilominus prompte citra fracturam obedientis, grati odoris aromatici, qualis etiam in chocolata eminet, ſaporis dulcis, oleoſi, cum aliqua tamen adſtrictione conjuncti. Quo ſunt targidiores, pleniores & integri magis, ſuis pelliculis probè obtecti: quo ſunt recentiores & in loco temperato ſtudioſius aſſervati, eo ſunt etiam præſtantiores.

Quamvis igitur cacao nuclei ad naturam & virtutem amygdalarum dulcium, pinearum & piſtaciorum plurimum accedere ſemper viſi ſint authoribus, ipſis etiam Jndis pro vario potus & eduliorum genere hodienum inſerviant, Europæi tamen ſubſtiterunt hactenus in ſolo ad nectar illud delicatulorum, chocolatam puto, reſpectu, illosque pro vario formularum & arcanæ nonnullorum compoſitionis modulo, ad baſin ejus, ſed in connubio variorum aromatum &c. ſaccharique, tanquam excipientis additamento, conſtituendam unice adhibuerunt, & in formam modo tabularum, modo paſtillorum redegerunt.

Transmitto lubens hoc thema, quod alii dudum excuſſerunt pro dignitate, imò quod voluptuoſum præſens ſeculum magno crumenæ, ſanitatis etiam ſubinde, diſpendio nimis quantum & novit hactenus & excoluit, ac è laudabili cetera medicamento merum effinxit gulæ irritamentum & molle voluptatum pulvinar.

Animum defigo potius ad paratum è nucleis hiſce Cacao ſic dictum *Butyrum*, den Cacao-Butter. Transmiſſa ſunt ejus ſpecimina ad nos Vienna, in forma tabularum exigua, quarum ſingula pendet ℥v. circiter, colorisque eſt è flavo-albeſcentis, ſubſtantiæ quidem ſolidæ, ſed mollis tamen, & inter ipſos contrectantis digitos, vel accedente leni aliquo calore, ſtatim liqueſcentis & in oleum diffluentis, odoris grati, qualis fere ſolet ipſi Succoladæ, aromatibus l. aliis fragrantibus non refertæ, quæ ſuos è nucleis Cacao natales itaque manifeſtat evidenter. Fruſtillum ore ſumptum mox mox diffluens ſaporem unctuoſum, butyraceum, blandum, ſed tamen non ſimplicem hunc & fatuum quaſi, ſed leniter aromaticum inſuper, &

nucleos

nucleos Cacao referentem inprimit linguæ; Id quod longe majore cum gratia præſtat, infuſo Theæ, l. lacte vaccino, qer ſacchari tantillum edulcorato, ſolutum.

Plura ad calcem diſſertationis, ubi de prærogativis, virtute ac modo utendi verba ſum facturus, ſubjungam prædicata. Interim de nomine, an ſcil. *butyri*, an *ſebi*, an *olei expreſſi* nomen potius mereatur, prolixe non diſputabo? Butyri notionem non ad unum regnum animale reſtringi lippis notum eſt atque tonſoribus. Butyrum ♉ improprie, ſed communiter tamen & recepto uſu vocari in vulgus notum eſt. Butyrum perlarum, in laboratorio ceylonico deſcriptum, ad butyrum ſtricte ſumptum, pariter improprie refertur. Butyracea concrementa regnum vegetabile alia ſuppeditat adhuc: e. g. cremorem illum unctuoſo-butyraceum liquoris betulæ, verno tempore exſtillantis è ſauciata arbore, & poſt aliquam, per nycthemeron, quietem in vaſe aperto maxime ſupernatantem, it. oleum roſar. dltum. &c. Authoritatem de reliquo hujus appellationis prætexere aliam nec poſſum, nec neceſſe puto, quam illam Medici Galli, *Quatremain*, abs Mangeto loc. jam citato, allegatam: Qui Hæmorthoides ſ. ficus ani in ſeipſo curaverit, partes affectas *butyro nucis cacao* inungendo.

Encomia, quæ novis ejusmodi remediis hederam ſuſpendunt, intra ſolam, quod ſciam, pectoralis uſus ſubſtitere ſphæram, eoque nomine ſe primitus & primario commendavit etiam in noſtro Ducatu. Sed virtutes ejus nimium arctis includi cancellis à priori argutus facile proſpiciet medicus, & à poſteriori ſtatim procul dubio experietur. Itaque nunc progredior ad ipſam *nucleorum cacao* explorationem & *analyſin chymicam*, ut ſic in anteceſſum pateat, quid de ipſis in foro medico ſperare liceat, ſuperadditurus *modum præparandi butyrum* hocce.

Equidem haut ignoro duas maxime urgeri objectiones ſatis ſpecioſe contra hanc methodum demonſtrandi principia partesque mixti conſtitutivas, quatenus nimir. in genere non modo in omnibus plantis, cuicunque analyſi ſubjectis ſal, aqua, oleum ac terra eruuntur; ſed etiam, quod plus eſt, plantæ tam diverſæ, uti ſolanum furioſum & braſſica capitata, per analyſin chymicam in principia, numero & qualitate tam ſibi ſimilia, rediguntur, ut annotante

tante *Hombergio* in memor. De l'acad. royal. des ſciences An. 1701. pro unius ejusdemque plantæ, bis ſaltem reſolutæ, haberi poſſint, cum illa tamen venenata, hæc vero ſit eſculenta. Accedit & illud momentum, quod ex commixtione nova principiorum, ſeparatim prius evolutorum, priſtinum tamen compoſitum, minime liceat iterum compingere, quæcunque etiam fermentatio. vel ignis gradus adhibeatur.

Ita profecto ſe res habet! Ignis eſt infidus analyſta, gradu præſertim intenſiore adhibitus. Addit, demit, confundit. Ratiocinio & exemplis ſi confirmare vellem & illuſtrare hanc theſin, extra oleas vagari nimis jure meritoque viderer. Ideo tamen fruſtraneum plane laborem experimentis ejusmodi analyticis, ſtatim enarrandis ſuſcepiſſe videri nollem, quoniam nec omnia gravem illam ignis torturam ſubierunt, nec illa etiam, quæ fortiorem licet ignem experta ſunt, adeo mutavere principia mixti, ut de qualitate & quantitate non liceat veroſimiliter judicare: nec denique valet argumentatio ab impoſſibilitate reſtitutionis, ut juridice loquar, in integrum, mixti, in ſua principia reſoluti, ad negationem eorundem principiorum. Quemadmodum enim actione ignis aliæ avolant particulæ, aliæ immutantur & modo ad volatilitatis, modo fixitatis gradum evehuntur eminentiorem, neque cuiquam licet artifici modum atque gradum intrinſecæ particularum, magnam alterationem nondum paſſarum, commixtionis & texturæ penitus aſſequi & è partibus totum reſtituere, quicquid etiam de palingeneſia jactitent authores: Ita mirum non eſt ex commixtione ſalis, aquæ, olei & terræ, è quodam ſemine e. g. per analyſin chymicam eductorum, priſtinum ſemen reſtitui denuoque formari non poſſe.

Inoffenſo igitur pede jam progredior ad illa experimenta, quæ & temporis anguſtia, & nucleorum conditio, exſiccatorum ſcilicet & abs ſole americano jamjam torrefactorum quaſi, variasque itineris longiſſimi ac diuturnæ aſſervationis varias alterationes paſſorum, admiſerunt.

Nuclei hi cacao, ſuis adhuc pelliculis incluſi, in aqua tepida per viginti quatuor horas, & quod excedit, *macerati*, hanc non ſaltem mucilaginoſo quodam lentore, ſed putredinoſa quoque ac urinoſa fracedine, inſtar aſellorum exſiccatorum, quos prævia ma-

ceratione menſis aptare noſtris ſolemus. Unde luculenter confirmari jam in limine allegatam veritatem hiſtoricam gelatinæ cujusdam lacteæ recentium nucleorum membranulas ambientis, inſimulque de ſale volatili urinoſo abundante ſatis ſuperque conſtare puto. Idem phænomenon fœtoris exhibuerunt nuclei, pelliculis ſuis liberati, per ſimilem macerationem, eandem vero mucilaginem non reddiderunt.

Simplex *infuſio*, mediante aqua fervida, inſtar theæ, facta & per horæ quadrantem ſibi relicta, aquam flaveſcente, ad rubellum inclinante tinxit non modo colore, verum etiam grato theæ orientalis aliquali ſapore ita imbuit, ut ſupervenientem huic experimento amicum quendam, pro theæ potu propinando eam, decеperim.

Ad imitationem Caffeæ, nucleos cacao toſtos & in farinam redactos infundentibus ac coquentibus non æque ſucceſſit negotium, empyrevmaticum ingratumque odorem atque ſaporem præbente hoc decocto.

Balneo Mariæ commiſſa libra una (pondus autem civile ſemper intelligimus) nucleorum decorticatorum, non toſtorum, ſed contuſorum ſaltem, ſuperaffuſis aquæ deſtillatæ roris majalis octo libris. Blanda hæc & per integrum continuata biduum deſtillatio præbuit ſucceſſive *aquam* clariſſimam, nucleos cacao ſapore ac odore referentem, non ingratam, mihi ad aquam è pane deſtillatam aliquatenus accedere viſam, quantitate librarum quatuor. Finita deſtillatione hac, maſſa reliqua exempta, evaporata præloque ſubjecta reddidit, *per expreſſionem*, *olei*, in butyraceam conſiſtentiam poſt refrigerationem concreſcentis, ℥ij, ʒv, ac ℈ij.

Ignis arenæ nucleorum electorum, toſtorum, decorticatorum ac in pulverem redactorum, & aquæ puræ libris octo circumfuſorum, libræ uni ſubditus, ac ſucceſſive auctus, exhibuit intra octodecim fere horas primo deſtillantem *aquam*, modo enarratæ, per MB. redditæ ſimillimam, niſi quod prior illa ſubtilior, ſapidisque minus imprægnata videretur particulis. Maſſa hæc ad ſiccitatem deſtillata conſpiciendum præbuit *oleum* ſupernatans, *inſtar pinguedinis juſculi carnis* pinguioris, à lateribus etiam cucurbitæ, quibus adhæſit tenaciſſime, non facile abſtergendum.

Omne

Omne vero à deſtillatione *reſiduum*, in ahenum ſtanneum translatum, ſuperfuſa ſufficienti aquæ quantitate, per aliquot horas *coctum* pinguedinis, cochleari ablatæ, majorem non modo præbuit quantitatem, ſed & puriorem, teneriorem atque albidiorem, ℥j. & ʒvj. pondere. Reſiduum hujus quoque coctionis exſiccatum expreſſumque ſuppeditavit inſuper ℥j. & ʒiß. Igitur una hæc libra nucleorum præbuit olei, ſ. butyri in ſumma ℥ij. ʒvijß. Interim neque per MB, neque per ignem arenæ, neque per coctionem, nec per expreſſionem, quocunque etiam adhibito ſtudio, illam butyri quantitatem conſequi potuimus, quam Celeberr. *Boerhaave*, Element. Chem. Part. II. p. 100. refert, ſcil. ex una libra nucleorum, olei, ſeu ſebi, ℥vij. Addit Ipſe vero laudatus author: Optimi Cacao. Facile enim largimur, Ipſi recentiores atque ſelectiſſimos in promptu magis fuiſſe nucleos, ac nobis quidem heic Tubingæ, rarius & nonniſi ad Chocolatæ confectionem hactenus illos adhibentibus.

Expreſſionis, tanquam alias etiam planiſſimam, ineundo viam, nucleorum cacao electorum, bonæque notæ, ℔iij. poſt toſtionem modicam, decorticationem, trituram ac conquaſſationem ſuper lamina ferrea, polita, calefacta, in ſaccum, uti ſolet, è linteo cannabino decenter confectum inditæ, prælοque ſubjectæ calefacto exſudarunt olei, amygdalarum dulcium expreſſo ſimillimi, in patinam defluentis ſtanneam, aſt cito ſatis refrigeſcentis atque in butyraceam concreſcentis conſiſtentiam, ℥ix. Dum itaque liquidum eſt adhuc, in varias ſe patitur figuras effuſum formari pro lubitu.

Non inſtituimus placentæ hujus, ab expreſſione reſiduæ coctionem cum aqua, quæ novam procul dubio, aſt parciorem, extorſiſſet denuo pinguedinem: Sed *partim* novæ ſubjecimus trituræ, calefactioni ac expreſſioni. Hinc vero quemadmodum butyrum primæ expreſſionis colore albido & mollitie non æquabat illud, quod in deſtillatione per MB obtinuimus, ita nec *ſecundæ expreſſionis butyrum* dictis qualitatibus accedebat ad primæ expreſſionis oleum; licet utrumque nihilominus guſtui gratiſſimum perſtitiſſet & in liquido quocunque calido æque cito penitusque diffluxiſſet: *partim retortæ* injecimus vitreæ. Hinc, igne gradatim aucto, prodiit –ᴖ– *acidulus*, vel aqua potius ſpirituoſa, ⊖e vol. prægnans, ſaporis aciduli, odoris nonnihil empyrevmatici, ad ℥ij ferè, coloris fuſci. Per

Per reagentia alcalia & ⊡ſa, Ol. Tartar. per deliq. ∽. C. C. ∽ ⊖✱ examinata notabilem efferveſcentiam, cum acidis autem nullam plane mutationem ſubivit.

Butyrum fuſco nigrum, exigua quantitate per latera recipientis defluens ab alcalinis ſolvebatur. ∀Rectificatiſſ. infuſum tinxit hunc ſubflavo colore, fluctuantibus in vitro particulis fuſcis. Abſtracto ab hac Tinct. ∽. ad partem tertiam, illa rubicundior evadebat, & fluctuantes illæ particulæ bituminoſo-🜃ſtres majori copia præcipitabantur & liquor turbabatur. Poſt filtrationem exceptæ cochleari particulæ illæ & igni impoſitæ colliqueſcebant in ſubſtantiam viſcidam.

Eadem Tinct. ∽.û vini liberata, mediante leni evaporatione reliquit ſubſtantiam butyraceo-piceam, rubram, pellucidam, flexilem, acris ſaporis, qualem accenſa eadem Tinct. in cochleari, poſt deflagrationem, pariter exhibuit: Ex affuſione vero aquæ lacteſcebat, & reſinam, ſub pulveris lactei forma, præcipitabat, reſinæ jalappæ conſiſtentia ſimilem. Ol. ⊕, ∽ ⊖ turbidam reddiderunt Tincturam.

Caput mortuum, ſ. *exuſtus carbo*, in retorta remanens & igni injectus flammam ſtatim concipit, nullumque fere fumum emittit: idem vero in 🜄 coctus, cum ∽ ⊕ bullulis replevit, turbidamque fecit aquam: Cum ∽ ⊖ com. ∽ ⊖✱ & Tinct.ris alcalinis nulla fuit reactio ac mutatio: In crucibulo combuſtus reddidit cinerum ℥j. ʒvij, qui mediante aqua pluviali deſtillata elixiviati dederunt ⊖is fixi, acris, inſtar ⊖ Tartar. ʒijß ℈ß. qui per aliquot dies in aëre libero relictus per deliquium fluens, in liquorem fuſcum, non diaphanum, tranſiit.

Diſpaleſcere hinc videtur in genere abundantia principii oleoſi 🜍ei, reſinoſi atque ⊖ini in nucleis cacao, in ſpecie vero phlegmatis ∽ſi principium magis acidum, butyri autem conſtitutio è 🜍eis volatilibus oleoſis potiſſimum atqus acidis particulis, intermixtis terreſtribus, invicem junctis.

Fuere, ut ſupra monui, hæc reſidui, ab expreſſione, magmatis ſ. placentæ, per ignem retortæ examinati, data: Ubi ergo plurimum oleoſi atque activi principii jam fuerat eductum. Hinc conſultum duxi, ut novo *igne retorta* tentarentur *nuclei cacao, ſibi relicti, integri,*

integri, per noctem in ▽ tepida macerati, dehinc decorticati, &c, decantata aquâ, denuo super linteum exsiccati, pondere ℥viij. Igne per 15. circiter horas debite adhibito, adscendit post primum trihorium *phlegma quoddam*, aquæ, particulis oleosis refertæ, simillimum, quantitate ʒvij. ℈ij. Insecutus est ∾ *fuscus* parum differre visus ab illo, quem paulo supra descripsi, quantitate ℥iß. ʒiij. nisi quod nares & linguam minus feriret, & ab acidis, atque alcalinis nullam plane subiret mutationem. An quod oleoso-▽eis particulis intimius adhuc fuerit permixtus?

Denique evectum quoque *est oleum fuscum*, non destillans in vas recipiens, sed collo potius retortæ adhærens, in *molle butyrum* coagulatum, particulis oleosis, subnigris, empyrevmaticis remixtum, volatilem de se spargens fœtorem. Hujus butyri ℥j. ʒiß. obtinuimus.

Diffractâ retorta exemptum *caput mortuum*, instar nigerrimi carbonis exustos ostendit nucleos, fœtentes tamen adhuc satis & in igne pariter deflagrantes. Pendebant adhuc ℥iv. Tum vero se obtulerunt jucundo spectaculo, undique lateribus retortæ fundi atque colli adhærentes *candidissimi flores* sublimati, partim instar minimarum acicularum solitarie & recta extantium, partim in varias irregulares figuras, instar floccorum nivis, congestarum, sapore non tam ⊖ino, quam bituminoso potius & amariusculo prædíti, aquæ affusæ connubium respuentes, sicque sulphureo-resinosam indolem suam satis declarantes.

Qualia nuclei cacao non decorticati per ignem retortæ, ad intensissimum reverberii gradum, adauctum præbuerint phænomena, cum nostris hucusque recensitis plurimum conspirantia quoad phlegmatis, ∾, olei & capitis mortui eductionem, è Rajo tradit Mangetus Bibl. pharmacevtico-Med. Tit. de Cacao.

Hactenus ergo demonstratum est, in quæ principia resolvantur nuclei cacao! Quamvis plura adhuc potuissent institui experimenta, hæc tamen sufficere mihi visa sunt, nisi quidem nonnullis nauseam moverunt jamjam. Superaddam tamen id unicum, ut aliquanto magis pateat ipsius butyri, per expressionem parati, natura:

Scilicet *butyri* hujus *cacao* ℥ij. commissæ sunt retortæ, in arenam immersæ, subministrato per gradus igne. Primo quinquehorio

nulla futuræ deſtillationis veſtigia comparebant, aſt aucto ignis gradu, effluvia ſatis ingrata, oleum quaſi philoſophorum ſpirantia, copioſe ſunt diſperſa, adſcendente interea butyro per tres horæ quadrantes, quod in vaſe recipiente concrevit iterum, albidius, molliusque jam factum, ſed tam volatilis, *ſulphurei gravisque fœtoris*, ut naribus, licet nondum proxime, admotis, violentiſſime percelleret animales ſpiritus, & momentaneam exſtaſin efficeret. In lateribus retortæ cuticulam reliquit nigram, poroſam & inſtar caudæ pavonis reſplendentem, ipſi autem butyro tractus quidam magmatis oleoſi fuſco-rufus, inſtar caudæ, adhæſit.

In quantam prima hac deſtillatione per retortam, volatilitatem confuſæ adhuc particulæ ⊖inæ & ♀eæ volatiles, compedibus craſſiorum oleoſarum atque terreſtrium ligatæ jamjam ſint evectæ, vel ſolus ſatis ſuperque teſtatur olfactus.

Plus ultra progredi tanto magis ſuperſedeo, quanto certior ſum, igne fortiori, per repetitas vices adhibito, aliisque conſuetis operationibus chymicis ulteriorem quidem principiorum obtineri ſeparationem, atque ultimato reductionem in 🜃; Sed cum hic nihil ſingulare & diſtinctivum ab aliis mihi pollicear, alias etiam per ſuperiora medicamenta nucleos cacao ſatis pro ſcopo præſenti repu- tem illuſtratos, tranſitum nunc faciam *ad butyri per expreſſionem* parati *depurationem, qualitates* & *virtutem medicam* deſcribendas.

Differentias butyri hujus quoad colorem & conſiſtentiam graduales, non adeo notabiles, paulo antea recenſui: Nimir. quod per coctionem blando igne purius obtineatur & albidius expreſſo; Id enim quod prelo fuit extortum, ad colorem è cinericio ad hepaticum vergentem magis accedebat, & compactius videbatur.

Licet vero nihil quidquam adeo virtuti & laudibus butyri expreſſione parati decedat, imo cum nucleorum cacao ſpecificum, eumque gratiſſimum odorem ac ſaporem ſi non plenius, æquè tamen ſervet, & in liquore calido eadem promtitudine ſolvatur, ut ſic pari minimum paſſu ambulare, ſi non præferri videatur; attamen, ut attingeremus albedinem ejus ſpeciminis, quod Vienna transmiſſum ſupra laudavimus, ſequentia adhuc tentamina, manus commodante porro noſtrate Pharmacopœo & Chymico verſatiſſimo, Dn. Gmehlino, curavit inſtitui Dn. Præses.

Primo

Primo butyri expressi aliqua portio in ▽ pura fuit cocta, unde ruborem aliquem contraxit ▽, impuritates vero ad fundum subsederunt, quales solent alias in butyri excoctione. Post continuatam aliquandiu coctionem sublata pinguedo in puram frigidam, hincque exempta blando calore fusa est in patella & post evaporationem humidi ▽si, per linteum colata. Unde dehinc frigefacta in butyrum coaluit satis candidum.

Secundo, ad imitationem similis quodammodo concreti oleosi, spermatis ceti, lixivium paravimus, juxta descriptionem Ettmulleri in disp. de spermate ceti, è ciner. clavellat $\frac{1}{3}$ & calc. viv. $\frac{2}{3}$ magna quantitate aquæ dilutorum. Decoctum in hoc lixivio butyrum & quasi elixiviatum rursus, irrubescente pariter aqua, sed tamen turbida, saponacea facta, atque percolatum, uti paulo superius tradidi, concrevit in priorem consistentiam, sed albidiorem simul, quod intendebatur, induit colorem. In hac præparatione id maxime cavendum, ut ne ⊖is fixi portio juncta maneat intimius oleo, s. butyro cacao & saponem efficiat, cui quidem laudabilis medica virtus non esset deneganda, interim tamen hic non expetita.

Tertio, ad analogiam olei nucistæ expressi, per 🜈 dealbandi, idem alcoholisatus butyro affusus in mortario calefacto, linimentum, sub exhalatione effluviorum minus gratorum, durioris consistentiæ, & albedinis augmentum produxit. Affusa calida aqua mixturam reddidit multo tenuiorem atque fluidiorem. Tanta postremo aquæ addita portio, ut butyrum sese iterum separaret, uno eodemque cacabo cocta invicem stupendum quendam sub coctione strepitum ediderunt, ⁓umque vini exhalarunt in auras; Aquæ vero turbatæ supernatans butyrum, frigefactum, saponis amygdalini æmulum, hinc exceptum cochleari argenteo, calefactum est atque percolatum. Unde mollissimum, consistens tamen, evasit, & ejusdem fere ac reliquarum depurationum coloris.

Habebit ergo liberrimam benevolus Lector optionem, quo potius modo butyrum cacao præparare, vel paratum viennense illud statuere, vel meliorem nobiscum communicare methodum voluerit. Hanc ipsi saltem è *Boerhaavii* Chemia *cautionem* & *encheiresin* commen-

commendavero: ut, five per coctionem, five ver expreſſionem paretur butyrum hocce, nuclei excorticati in farinam ſ. paſtam contundantur in mortario lapideo, hæc autem vapori aquæ calidæ aliquantum exponatur, & dein iterum leniter ſiccetur: atque poſtea *vel* in ſ. q. aquæ coquatur, ac ſupernatans oleum aſſiduo auferatur: id vero quod ab ejusmodi coctione reſiduum eſt, expreſſioni adhuc poſſe ſubjici, ne quid pereat, meminerit; *vel* & vice verſa. Niſi enim optimæ notæ poſſint haberi nuclei, è horum *libra* civili ſupra ℥iij *butyri* vix obtinere licebit, ſicque *butyri* ℥j. non minoris, ac *dimidii* vel *floreni*, vel *imperialis* venire poterit.

Nec tanti emiſſe tamen pœnitebit unquam? Cum virtute enim hujus butyri medica, ac ſuaviſſimi odoris ſaporisque aromatici gratia, & miſcibilitatis cum liquoribus calidis quibusvis facilitas, & aſſumptionis commoditas, & durationis illibatæ conſtantia tam ſingulari amiciſſimoqne conſpirant connubio, ut ſimilibus aliis medicamentis oleoſis, e. g. ol. amygd. d. ſpermati ceti &c. internè hauriendis palmam facile præripiat.

De guſtibus quidem diſputandum non eſſe vulgaris fert parœmia. Aſt quis adeo depravati fuerit guſtus, quis obtuſarum adeo narium, qui recentiſſimi & modico etiam calore expreſſi amygdalarum, vel dulciſſimi, olei fatuam unctuoſitatem, qui ſpermatis ceti ſebaceam, & ſub calidiſſimo licet hauſtu, circa aſſumentis labia mox mox iterum concreſcentem è longinquo haud nauſeet tenacitatem exhorreſcatque?, maxime cum indignabundus poſtea quaſi ſtomachus ab admiſſo hoſpite tali oleoſo frequentes moleſtosque incurrat ructus, ſi non ipſo reddat vomitu, à crebriore vero uſu atoniam, anorexiam, cardialgiam &c. contrahat.

Cum è contrario *butyrum cacao*, quod jam dixi, nullo horum incommodo laboret, quin potius ea notabili gaudeat *prærogativa*, quod à metu lentoris rancidi, cui ſperma ceti & inprimis ol. amygd. d. brevi ſubſunt, longiſſime remotum ſit, & majori geſtationis, aut vectionis commodo, tanquam ſolidum medicamentum, præ liquidis oleoſis emineat. *Pinguedo canina*, quam non ſine fundamento laudant in phthiſi, hecticaque pulmonali, non ſaltem è rationibus modo allegatis, ſed ob ipſam quoque originem animalem, caninam, multis longe poſtponenda videbitur butyro noſtro Cacao.

Dandum profecto eſt aliquid, imo ſæpe multum, palato, idioſyncraſiæ, imo capiti etiam patientis heteroclito. Sunt, qui naturali tantaque in omnia medicamenta feruntur averſatione, ut ad eorum appulſum exhorreſcant, ad aſſumptionem contremiſcant, & ſub ipſa vel tandem deglutitione tentata miſeram faucium gulæque conſtrictionem incurrant, &, ſi vel maxime in ventriculum quaſi fuerint detruſa, retrogrado per vomitum itinere, ſub moleſtiſſimis ſtomachantis ventriculi torturis, ſtatim, l. brevi poſt, rejiciant. Ordinaria hæc fere eſt cum infantibus puerisque refractariis ſcena.

Itaque ſi rhetoricæ perſuaſioni locus non ſit futurus, pia fraude licebit ægrotum decipere, & inſcium furtiva ingeſtione prudenter fallere. Nihil enim intereſt, quomodo ſolvatur nodus hic gordius, modo ſolvatur!

Antequam vero ad uſum medicum, doſin & adhibendi modum progrediar, pauca prælibare conſultum videtur de *modo agendi* atque *facultatibus butyri noſtri medicis*. Et quidem in genere primo conſideratur tanquam oleum nativum, blandum, modico calore è ſeminibus oleoſis eductum vel coctione, vel preſſione: Unde laxando, emolliendo, demulcendo partes fibrasque ſtrictas, aridas, excoriatas: poros aperiendo, humores vero acres, ⊖inos obvolvendo, obtundendo, imbibendo manifeſtam exhibere videtur efficaciam.

Cum vero *ſapor* atque *odor*, *aromaticus gratusque*, qui corpori olei, qua talis, adſcribi nequit; de *activis* ſtatim teſtentur aliis principiis, volatilibus, ⁓ſis, ⊖inis, imo per proceſſus chemicos, ſupra recenſitos, innoteſcat abundantis ⊖ini atque 🜍ei principii connexio intima & immerſio cum particulis oleoſis, butyraceis, terreisque, fixioribus, itaque ſatis fundata inſuper videtur virtus reſolutiva, anodyna atque ſimul nutritia, reſtaurativa, analeptica.

Color butyri, per expreſſionem parati, ad hepaticum nonnihil accedens, & ſubſidentia quædam minimarum particularum ejusd. coloris, ad fundum, concreſcentis in butyraceam l. ſebaceam conſiſtentiam olei, produnt, ni fallor, illas fixiores particulas terreſtres, & quaſi feculam nucleorum. Tale vero concretum, aqueis calidisque menſtruis adeo ſolubile, tanto facilius etiam auſcultabit

internis domesticisque nostris humoribus, salivæ, liquori gastrico, pancreatico, tanquam menstruis aquoso-⊖inis; Imo bili in duodeno permiscebitur adhuc plenius faciliusque juxta canonem: Similia similibus solvuntur. Atque hac ratione chylo, lymphæ, sanguini amiciore vinculo connubet, horum intemperiem ⊖inam, acrem temperabit, adque partes affectas non saltem deferetur facilius, verum loculis etiam atque cellulis membranæ pinguedinosæ magis magisque ingestum, successive habitum corporis succulentiorem restituet atque pinguiorem.

Quæsitus senex quidam philosophus, qua arte in tantam senectutem protraxerit vitam sanitatemque? respondit: *Extus oleo, intus melle.* Ita veterum athletarum unctiones & frictiones ad sanitatem athleticam plurimum contribuisse nullum est dubium. Sed & *internus olei usus* suis non destituitur laudibus, talis præcipue, quale nostrum est butyrum cacao.

Facillimus jam est transitus à generalibus ad specialia, à modo agendi, & facultalibus butyri, ad ejus usum specialem in diversis affectibus morbosis. Horum vero agmen ducant *morbi pectorales.* Dulcia pectus amat, juxta tritum illud axioma medicum; laxiore autem sensu, non saccharata saltem dulcedo, sed blanda, demulsiva quoque, mucilago, & oleositas subintelligitur. Constrictiones tensionesque spasmodicæ quamcunque invaserint corporis partem, moleste satis, subinde & periculose afficiunt. Ast, si modo queritantem de suo asthmate, uti solet, sententiose, Senecam attendamus, id non est morbum pati, sed animam agere. Sive enim à spasmo externo musculos pectorales stringente, s. interno, retis fibroso-nervei pulmonum, aut diaphragmatis; sive ab infarctu bronchiorum qualicunque respiratio intercipiatur, gravissimeque turbetur, hinc autem palpitans cor, ob circulam sanguinis turbatum, simul in extremas conjiciatur angustias, etiam non expertus Rupertus, facile fidem adhibebit, pectoralium angustiarum majorem fere reliquis esse calamitatem.

In præsente tali discrimine vitæ quoties jam divinam tulit opem nauseabundum illud sperma ceti? Tanto autem acceptiorem præstabit in posterum, imo jamjam plus semel præstitit, butyrum nostrum cacao, quanto est, ut paulo ante demonstravi, assumptu jucundius,

cundius, faciliusque. Quidsi idem, per lixivium supra recensitum, è ciner. clavell. & calc. viv. quemadmodum sperma ceti, dealbatum & particulis alcalinis, ⊖inis aliqua parte imbutum, dicatur præstantius in casu infarctus, & viscitatis pituitosæ, purulentæ, sanguineæ?

Pleuriticis igitur, *phthisicis*, *peripnevmonicis*, *vomicæ pulmonum*, *tussi ferinæ*, *spasmodicæ*, *catarrhali*. *raucedini* ab infarctu, l. excoriatione, vel siccitate pendenti, spasmodico sicco, humidoque etiam certo respectu, *asthmati* conveniet egregie. In respectu e. g. ad vomicam rumpendam emollit folliculum, materiam contentam digerit: ad exscreationem promovendam, lubricat inungitque bronchiales vias, tenax sputum incidit; & sicuti hîc, ita & post pleuritidis decursum novellam cicatricem delinit, callosam indurationem prævenit, vel resolvit, atque sic molestas perniciosasque stricturas & irritationes tollit.

Dum hisce vero sonticis affectibus butyrum oppono nostrum cacao, non exclusa ideo reliqua consueta volo medicamenta, pro mali gravitate, & variatione prudenter interponenda, atque mutanda. Imo cum ipsa butyri hujus sorbillatione calida felici successu junctum iri tam certus, quam qui certissimus sum, *aquam* Dn. Præsidis *visceralem* appellatam, hic non saltem, sed olim quoque fausto omine Stuttgardiæ jam pharmacopoliis inductam, qua sola ferè, interposito tantum pulvere ex absorbentibus, mucilaginosis & analepticis constante, phthisicos aliquot, tantilla spe salutis vix amplius fretos feliciter restituit, supra expectationem.

Descriptionem ejus publici juris faciendam tanto magis duxi, quod mentem Dn. Præsidis, omne bonum debere esse communicativum statuentis, habeo perspectissimam. Formula hæc est: ℞. Herb. c. flor. hyperic. Hed. terr. Veronic. Scabios. Chærefol. Bugulæ. Fol: plantag: min. ãã. recentium Miv. Rad: rec: Symphyt. Liquirit. Farfaræ ãã. ℥v. Cancror: fluviat: vivor: & integror. nro. XXX. Pulmones vituli. Mastiches elect, ʒiij. Anis: stellat. ʒvj. Macis ʒj. M. C. C. Infund. per noctem ▽ veronic. Hed: terr. Bugloss. Chærefol. ãã. ℔j. Destill. per MB. Servetur in usus officinales. S. *Aqua visceralis*. Titulus hicce generalis an fundamentum habeat in re, atque ad pulmones in specie conducat affectos facile

facile judicabit, qui facultates ingredientium habet cognitas.

Intestinorum, porro, varii *affectus* internum butyri cacao usum sibi vendicabunt pariter. Scil. in colica spasmodica, nephritica, dysenteria, angustatione particulari hujus vel illius intestini, constipatione, tenesmo, vim emolliendi, lubricandi, humectandi doloresque mitigandi exeret egregiam, quemadmodum contra assumpta mineralia venena, copiosius in lacte calido haustum strenue militabit.

Nec minus *urinæ vias* in nephritide calculosa, dysuria, stranguria, exulceratione, scabie ac calculo vesicæ urinariæ, &c. respiciet sufficiens butyri cacao usus. Hîc enim vel canalium per emollitionem dilatatio, vel parietum defensio & inunctio: vel acris, acutæ causæ morbificæ tam humidæ, quam solidæ potissimum intenditur correctio, quæ medicamento tam suavi, tanto magis obtineri vult, quanto in nephritide alias jam satis per consensum afficitur & in vomitum pronus est ventriculus.

Gravidis ultimo gestationis tempore, atque *puerperis* statim à partu primisque diebus subinde propinari solet ol. amygd. d. rec. expressum, vel oleum olivarum optimæ notæ dulcissimumque, scopo notorio, lubricandi, emolliendi, ut illis tanto expeditior esset partus, his vero rectior fluxus lochiorum. Verum enim vero quantum eheu sæpe repugnat delicatuli sexus vel sensilius palatum, vel debilior ventriculus, vel utrumque conjunctim! Quanta hinc medicis tædioseogganniunt, dejecti per hæc oleosa appetitus & pessundati ventriculi opprobria! Effugiendis his medium aptius, si quidem oleosa sint absolute necessaria, non noverim ipso hactenus laudato butyro.

Ad hanc normam facile jam licebit alios adhuc affectus accommodare quibus butyrum quadraret nostrum; sed lubens hic filum abrumpo, ne Lectori tædiosus fiam longiore morborum catalogo, vel ipsius propriam nimis præoccupare videar sagacitatem, *de usu externo*, emolliente, paregorico, ad varios externos affectus non contemnendo alterum *experientiæ*, alterum vero *analogiæ* momentum superaddíturus: Primum supra jam ex Mangeto allegavi, quod medicus quidam Gallus, *Quatremain* vocatus, *hæmorrhoides* (cæcas, procul dubio, in nodos & ficus protuberantes) *s. ficus ani* in se ipso

curaverit;

curaverit, partes affectas butyro nucis cacao inungendo. Alterum sistunt *fissuræ papillarum* lactantibus adeo sensiles, & tot remediorum passim decantatorum spem eludentes, simplici linimento, è ♁ & sebo cervino invicem super igne in cochleari l. fictili quodam fusis & colliquatis, omnium optimo remedio, feliciter hactenus debellatæ, illito ipso linimento chartæ ceratæ, atque sic applicito papillæ excoriatæ & in rimas fissæ.

Cum autem butyrum cacao facilius adhuc in linimentum coëat cum ♁ alcoholisato, ac ♀ anodyno refertius videatur, quidni hunc etiam in finem præferri mereretur? Quam enim *Rhodius* in analect. affert cautelam: quod in mammillarum fissuris vitanda sint emollientia & laxantia, humidiore jamjam existente papillarum natura, quæ ideo potius leniter exsiccari debeant) hoc Dn. Præsidis experimentum atque consilium nequaquam infringere videtur, utpote tali linimento non simpliciter existente oleoso.

Superest, ut de *modo usurpandi* & *dosi* pauca quoque subjiciam. Potest butyrum hocce ita sibi relictum masticari, in ore colliquefieri & sic deglutiri citra nauseam, vel certe non tanto cum fastidio. Ast longe præstat ejus solutio per infusum calidum theiforme, vel quodcunque lac, addito sacchari modico; quo ultimo in menstruo gratissima mihi visa fuit ejus assumptio, chocolatæ quasi æmula. Si vero in ipso, succoladæ, vel caffeæ potu hausta præferatur, non habebo quod contra menstruum butyri opponam, sed forte satis contra vehiculi vel frequentiam, vel inconvenientiam. Sed neque locus hic est, neque animus adoriendi *Cerberum* illum *tricipitem: Theam, Caffeam, Chocolatam.* Cremor hordei, l. avenæ pariter commode inserviet pro vehiculo.

Infantibus nihil repugnat, quo minus c. ipsa manna, sirupo violar, &c. in eclegma redigatur, butyrum nostrum, vel & loco vaccini butyri, aut conjunctim c. ipso, semel atque iterum puls eorum, cocta præbeatur, vel,ut supra commendavi, cum lacte vaccino commixtum exhibeatur sugendum.

Dosis pro adulto à ʒß. ad ʒj. vel ij. pro una vice & symptomatum varietate potest evehi, & vel quotidie semel, matutino tempore, ad expectorationem juvandam, aut noctu ante cubitum, pro sedanda tussi nocturna; Vel etiam bis sumi, mane atque noctu, per aliquot dierum, quin & septimanarum decursum. Sic. e. g.

hectico, phthisico per integrum mensem toto curæ lactis asinini curriculo, quovis primo haustu matutino calido, aliquantum saccharato, butyri cacao ʒß. l. ʒj. poterit propinari.

Si cui insuper volupe fuerit butyrum nostrum ulterioribus imbuere viribus, & butyrnm potabile rubrum vel viride hinc conficere, ad analogiam sub hoc titulo jam jam extantis notissimique butyri potabilis utriusque, quod & sub unguenti, quoniam usu etiam externo ad ungendum adhibetur, venit nommine, Butyrum habebit compositum, non contemnendum, in usus trahendum tam internos, quam externos.

Interea vero merentur attentionem non generales modo illæ *cautelæ*, quibus circumspectum oleosorum ac emollientium usum restringunt passim auctores, & de quibus legi meretur inprimis *Wedelius* in amœnitatibus materiæ medicæ, ac de facult. medicamentor; Sed in specie lectu dignissimæ sunt, quas Bœrhaavius in Element. chym. P. II. p. 96. speciosissime inculcat: quod nempe oleorum ejusmodi expressorum facillimus sit transitus intra paucos dies æstivo tempore, è crasso in tenuius, de blando in acre, è dulci in amarescens, ex insipido in rancidum, ex albo in flavescens, ex anodyno in erodens, de laxante in inflammans, &c.

Idem quoque valet de butyro, lardo, medulla. Quo hæc recentissima sunt blandiora, eo fiunt acriora & horribiliora, aëri commissa sub cœlo æstuoso. Quamvis ergo, inter prærogativas butyri cacao, ejus durabilitatem diu integerrimam me posuisse nondum pœniteat, ideo tamen inficias ire nolo, recens paratum præstare veteri & in loco calido diu asservato, vel radiis solaribus multum exposito; Quamvis ad suspectam flavedinem declinans & rancidum evadens hocce butyrum, eadem methodo & facilitate, qua sperma ceti solet, rancidum factum, ad priorem laudabilem reduceretur indolem.

Quod reliquum est, tangit producta illa chemica è nucleis cacao: *phlegma*, *aquam* illam *spirituosam*, ⊖ *volat.* & *fixum*, *oleum empyrevmaticum*, *flores sublimatos*, *caput mortuum*, & *butyrum rectificatum volatile*. De prioribus nihil singulare, quod non de similibus tot aliis eodem jure prædicari possit, mihi promiserim. *Oleum* illud *empyrevmaticum* e. g. pares, cum oleo Tatar. fœtido, *resolvendi* atque *roborandi* vires possidebit procul dubio, quas vero in tumoribus glandulosis

losis rebellibus & obstructionibus nervorum, hemiplegia, paralysi & cephalæa quoque &c. efficacissimas tutissimasque uxu externo toties ab ol. Tartar. fœtido expertus dilaudat Dn. Præses.

Butyrum vero illud per ignem retortæ *rectificatum*, adque tantam, quam supra miratus sum, evectum volatilitatem, ad finem dissertationis properantem me aliquantisper adhuc moratur. 🜍 atque ⊖ volatile, in expresso butyro latentia, & subjugata, nunc per ignem, 🜍 grossioris destructorem, humidi aquei dissipatorem, 🜄stris principii combustorem, suis vinculis liberata Ejusdem maxime constituent principia activa. Hinc etiam gravissimo, ob summam penetrationem, odore nares percellit, & acrem linguæ saporem imprimit, ob subtilissimam vero volatilitatem illam in aëre libero brevi multum remittit, sic ut calamo illitum anserino & absterfum ab eo iterum primis diebus oluerit gravissime, quinto & septimo nihil quicquam amplius.

Redundat ex his observatis duplex monitum: alterum ad pharmacopoeos, ut vitro studiosissime obturato asservent in loco frigido: alterum ad Medicos, ut ne quid nimis agant, & cum summe activo medicamento caute discant mercari. Non enim hic saltem est sermo de circumspectissimo, imo forsitan penitus interdicendo usu interno, sed etiam externus suas sibi vendicat cautelas. Si velit pro exrerno excitativo, odoramento, naribus offerri syncopticarum, hystericarum, lethargicarum, apoplecticarum &c. personarum, suspensa id manu agere oportet, nec nimis crebro. Si tumoribus rebellibus frigidis, infarctis glandulis, strumis, scrophulis, si debilibus artubus, si obstructo vel & irritatato nervorum medullæ spinalis principio, si rheumatismis inveteratis, si fœdis, antiquis, callosis, verminosis ulceribus, si tollendis escharis &c. &c. applicetur, uti quidem, felici successu adhiberi posse dictis affectibus sum persuasissimus, & modico, & refracta aliis appropriatis dosi, & interposita interdum quiete, & aliis pro subjecti & affectus conditione opus erit cautelis.

Erunt fortasse qui commendantem hoc novum remedium utrumque, butyrum Cacao, expressum & rectificatum, ex principiis potissimum hucusque theoreticis, excipiant cautis & frequentibus per suam praxin experimentis. Quod ut e voto cedat apprecatus nunc dissertationi finem impono, utque lector benevolus levidenses pagellas æquis benevolisque perspexerit oculis pro clausula habeo votorum.

COROL-

COROLLARIA.

I.

Optimi pessima est corruptio. Patet exemplo dulcium illorum expressione paratorum oleorum, in rancidam summeque noxiam facile degenerantium acrimoniam.

2.

Unctio frequens ad modum veterum athletarum, quem constituti in hunc finem certi homines, aliptæ olim dicti, qualesque illi fuere Romanorum Servi Medici, exercuere, ad robur & habitum corporis succulentum atque torosum conferre plurimum valuit, in regionibus maxime calidis, ubi transpiratio insensibilis plus importat, ac in temperatis, l. frigidis.

3.

Pinguia, oleosa, crassa, ossibus, nervis, tendinibus, erysipelaceæ & phlegmonodæ infesta sunt inflammationi.

4.

Quid ergo miri, vel boni potius, præstabit oleum amygdalarum dulcium, recentissime licet expressum, in febribus acutis, inflammatoriis, usu interno? Solvant, si placeat, nodum, hujus curationis Patroni!

5.

Cur pinguissimam, præcipue suillam, carnem depereunt pueri, ægre ferunt juvenes, fastidiunt adulti? an quod liquor gastricus salivalis, blande salinus per ætatis periodos & vitæ generis mutationes magis magisque redditur ineptus, particulis heterogeneis saturatior, ad solvendum subigendumque pingue.

6.

Ventriculus debilis, calidus, biliosis, acidis, nidorosis cruditatibus onustus, uti hypochondriacorum, hystericarum, œnopotarum strenuorum, vitæ sedentariæ addictorum, &c. pinguia & oleosa non bene fert, sed flatulentiam hinc, cardialgiam, sodam, vomitum, choleramque incurrit.

7.

Pinguedo difficilioris est digestionis & in ventriculo resolutionis ideo quoque, quod cellulis suis loculisque inclusa, non nisi masticatorio dentium officio satis extricatur. Unde Arabes in genere: Qui male masticat, animam odit.

8.

Vomitus amarus, acris, biliosus visus post assumpta pinguia, oleosa, non semper, multo minus solitarie bilis vitiosæ soboles est, sed rancescentis corruptique in acrem amaritiem ipsius utplurimum ingesti oleosi, pinguisve.

